

A könyvtár sokkal több

Bevezető a különszám elé

FEHÉR Miklós

Mondj egy szót, amelyben benne van több ezer év, benne van szinte valahány, valamikor élt ember, benne vannak az emberi gondolatok, mesék, történetek, benne van a világ és annak története.

A találós kérdésnek többféle megfejtése létezhet. A fiatalabbak talán rávágnák, internet, hiszen „abban minden benne van”! Természetesen ebben az esetben el kell, hogy magyarázzuk, az internet bizony csak a felszínt meríti meg, csupán azt a töredéket éri el és tárja elénk, amit az adatszolgáltatói felületekről a robotok learatni képesek, vagy amit maguk az internetezők töltenek fel. De bizony ez messze nem a teljesség, és messze nem a hiteles teljesség!

A megfejtést inkább a könyvtár adja. A könyvtárak őrzik a több ezer évet, a gondolatokat, a történeteket, a valaha élt embereket.

Az emberek persze azt mondhatják, hogy a könyvtár is ma már egyre inkább úgy működik, mint az internet, egy nagy hálózatról van szó, melyben az adatok és a tartalmak szabványos formában tárolódnak, a tárolt adatok valós időben továbbíthatók, működnek az automatikus osztályozó, feltáró rendszerek, az optimalizált keresők emberi beavatkozás nélkül ontják a releváns találatokat. A könyvtár fizikai megjelenése és saját gyűjteménye már nem is meghatározó, a felhasználó nem akar elmenni a könyvtárba, internet könyvtárat használ, amikor valamely könyvtár honlapján elindul. Azaz a megfejtés mégiscsak az internet.

Erről az a régen tanult mondóka jut eszembe, hogy minden bogár rovar, de nem minden rovar bogár.

Miért is? Mert a könyvtárakban őrzött tartalmak valóban „internetesíthetők”, de a könyvtár sokkal több, mint az internetesített tartalmak összessége. A könyvtár olyan sajátos szolgáltatásokat nyújt a felhasználók számára, mint maga a könyvtáros. Aki fiatal, vagy legalábbis fiatalos, vagány, és mindig segít. A könyvtár ezen túl tájékoztat, szolgálatot, programokat nyújt, közösséget szolgál, tanít, bátorít, esélyt teremt. Folyamatosan monitorozza és feldolgozza közössége életét, gyűjti az ezzel összefüggő dokumentumokat. A könyvtár hely.

Az internet nem hely. Az internet hasznos lehet nekünk, de ettől még nem szeret bennünket! Az internet

üzlet, piac, befolyás, és persze kapcsolat, információ, nyitott világ, tehát ebben az értelemben haszon. Az embereknek azonban a „haszon” mellett szükségük van olyan szolgáltatásokra, melyek igénybevétele során a szeretet és a boldogság, a személy felé irányuló kötődés és az identitás is jelen lévő faktor, és ezeket az internet nem tudja biztosítani.

A *Könyvtári Figyelő* ezt a különszámot annak szenteli, hogy a *Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás* megnevezésű (azonosító szám: EFOP-1.3.1-15-2016-00001) projekt tevékenységének eredményeiből, valamint a hazai és a külföldi gyakorlati példákból szemezgesse. Az eredményeken keresztül bemutassa azt a „többet”, amit kizárólag a könyvtár, a fizikai valóságában élő könyvtár tud nyújtani. Például az esélyegyenlőség, a közösségépítés, a társadalmi szerepvállalás, a társadalmiasított, azaz kötődés- és érzelemvezérelt intézményi működés területén.

A projekt sokat tett azért, hogy a közösséget szolgáló intézmények (művelődési központok, múzeumok, könyvtárak) közösen és azonos szemléletmóddal cselekedjenek. Ennek érdekében kiadványok, köztük módszertani útmutatók születtek (<https://cselekvokozossegek.hu/tudastar/utmutatok/>), melyek hosszú távon őrzik az eredményeket. Konferenciák, szakmai napok, tájékoztatók kerültek megrendezésre, melyeken a hazai és külföldi jó példák, a projekt által fejlesztett módszertanok gyakorlati alkalmazásának lépéseit is el lehetett sajátítani. A projekt kutatásai, fejlesztései, kiadványai, így ez a különszám is, fontos háttéranyag lehet az ágazati közgyűteményi-közművelődési stratégia tervezéséhez, de emellett a felsőoktatási képzés korszerű tananyagaként is szolgálhat.

Büszkék lehetünk a könyvtárakra, a könyvtárosokra, az Országos Széchényi Könyvtár, ezen belül a Könyvtári Intézet keretében létrehozott projektcsoport munkatársaira. Megmutattuk rendezvényeink, szakmai napjaink során, hogy a kisebb-nagyobb könyvtárak miként szervezik a településük közösségi életét. Nyomon követhettük, hogyan hatnak és hasznosulnak, épülnek be a projekt fejlesztési eredményei a könyvtárak mindennapi tevékenységébe. Megismerkedhettünk számos elhivatott könyvtárossal, akiknek intézménye a szakemberek nyitottságának, szakmai igényességének köszönhetően a település életének valódi központjaként működik. Bemutathattuk, hogy a kollégák a településen élőkkel összefogva sokféle könyvtárban sokféle utat találtak a könyvtár szerepének, jelentőségének és hasznosságának erősítésére.

És büszkék lehetünk arra is – a két szélső nagyságrendet egymás mellé állítva –, hogy az egyik nemzetközi konferenciánkon előadóként szerepelt a világ meghatározó nemzeti könyvtárának, a British Librarynek az igazgatója, *Neil Fitzgerald*, akitől fantasztikus előadást hallottunk a digitális tudásátadásról, illetve egy kis magyar falu, Ráckeresztúr, picike könyvtárának könyvtárosa, *Gajdó Ágnes* is előadóink volt egy szakmai napon, akiről elmondhatjuk, arra törekszik, hogy könyvtára a „közösség szívéként” működjön.

A könyvtár sokkal több. Hiszem, hogy a különszám tanulmányai nemcsak a könyvtáros szakemberek, nemcsak a képzésben érintettek, hanem a közösségépítéssel, közművelődéssel, múzeumüggyel foglalkozó szakemberek számára is fontos információkkal szolgálnak ahhoz, hogy az állítás értelmet nyerhessen.

Budapest, 2019. június

